

Грицишен Д.О.
д.е.н., д.н.держ.упр., професор,
проректор з науково-педагогічної роботи та інноваційного розвитку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

Барановська Т.В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФІНАНСУВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Питання встановлення відповідальності за фінансування збройних конфліктів актуалізується в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації, а також вкрай актуальним є вже впродовж 8 років антитерористичної операції та операції об'єднаних сил на Сході України.

До подій 2014 р. цілісність та суверенітет України не піддавався сумніву як у внутрішньополітичному, так і зовнішньополітичному векторах. Відповідно, суспільної необхідності та державної потреби в криміналізації такого виду діяльності як фінансування збройного конфлікту не було. Проте, початок збройного конфлікту на Сході України та участь в ній російської федерації, а також підтримка окремими громадянами, громадськими та політичними діячами сепаратистських терористичних угруповань ЛНР/ДНР через фінансування їх діяльності поставили ряд проблем перед законодавцями, судовою та виконавчою владою.

Починаючи з 2014 р. по 24 лютого 2022 р. актуальним є питання кваліфікації подій, що відбувалися на територіях Донецької та Луганської областях та АР Крим, які кваліфікувались як тимчасова окупація, терористична діяльність, збройний конфлікт.

13 квітня 2014 р. було прийнято рішення Ради Національної безпеки та оборони України про введення в дію режиму антитерористичної операції. Пізніше було введено в дію режим операції об'єднаних сил, проте значна кількість слідчих органів все ж таки кваліфікували злочини, які відбувалися на зазначених територіях як терористичну діяльність таких терористичних організацій як ЛНР/ДНР. Така ситуація підтверджується кримінальною

статистикою за період 2014-2020 рр. Запровадження антитерористичної операції було обумовлено рядом політичних, безпекових та юридичних причин.

Однак зазначимо, що важливою складовою вирішення збройних конфліктів та усунення ризиків їх появи в майбутньому є припинення фінансових потоків, за рахунок яких сторони, як в міжнародних, так і внутрішніх конфліктах формують свій потенціал.

Для України фінансування збройного конфлікту як вид кримінального правопорушення проти економічної системи є особливою загрозою національній безпеці. Як показав 2022 р. колабораційна діяльність та підтримка країни-терориста з боку вітчизняних бізнес-структур стали однією з основних проблем та завдань для правоохоронної системи та системи безпеки України.

Відповідно, фінансування збройного конфлікту з боку фізичних та юридичних осіб для України в умовах воєнного стану та повоєнного забезпечення національної безпеки є вкрай важливим та має бути врегульоване на рівні кримінального права шляхом встановлення відповідальності як основи протидії даному виду кримінального правопорушення проти економічної системи.

Для вирішення зазначеної проблеми пропонуємо криміналізувати зазначений вид протиправної діяльності та кваліфікувати його як кримінальне правопорушення проти економічної системи держави.

Така практика є в країнах Європи, зокрема встановлення кримінальної відповідальності за фінансування збройного конфлікту існує в Латвії. В 2015 р. були внесені зміни до Кримінального Кодексу Латвії, згідно з якими введено в дію статтю 77.2. «Фінансування збройного конфлікту», яка передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк до десяти років з іспитовим наглядом на строк до трьох років» [2].

Зважаючи на вітчизняну практику законотворчості та необхідність реформування кримінального законодавства пропонуємо наступне:

1. Прийняття нового Кримінального Кодексу України та виділення книги «Кримінальні правопорушення проти економічної системи»;

2. Виділення в змісті даної книги розділу «Кримінальні правопорушення щодо протиправного використання економічних інструментів проти держави та суспільства», з включенням до її змісту наступних складів кримінальних правопорушень – Фінансування збройного конфлікту; Фінансування тероризму, Фінансування політичних партій;

3. Запропонувати наступну редакцію даної статті:

«Фінансування збройного конфлікту

Особа, яка здійснила:

1) збір, зберігання, перетворення, передачу та інші операції із фінансовими ресурсами для фінансування діяльності протиправних збройних формувань на території України;

2) збір, зберігання, перетворення, передачу та інші операції із фінансовими ресурсами для фінансування діяльності або підтримки військових формувань держави-агресора;

3) посередництво в зборі, зберіганні, перетворенні, передачі та інших операціях з фінансовими ресурсами для фінансування діяльності протиправних збройних формувань на території України та / або фінансування діяльності або підтримки військових формувань держави-агресора;

4) допомогу уникнути відповідальності особі, залученої до збору, зберігання, перетворення, передачі та інших операцій з фінансовими ресурсами для фінансування діяльності протиправних збройних формувань на території України та / або фінансування діяльності або підтримки військових формувань держави-агресора або здійснювала посередництво цим операціям, –
вчинила злочин 5 ступеня».

4. Даний розділ доповнити наступними термінами:

- фінансування збройного конфлікту – це сукупність операцій зі збору, зберігання, перетворення, передачі та інших операцій з фінансовими ресурсами для фінансування діяльності протиправних збройних формувань на території України та/або фінансування діяльності або підтримки військових формувань держави-агресора;

- посередництво в фінансуванні збройного конфлікту – це надання будь-якої, усвідомленої про наслідки, допомоги особі, що здійснює операції з фінансування збройного конфлікту.

5. Відповідно обтяжуючими обставинами щодо даного кримінального правопорушення є наступні:

1) здійснення операцій з фінансування діяльності протиправного військового формування в складі злочинної групи;

2) операції призвели до збройного конфлікту із значними жертвами;

3) збройний конфлікт кваліфікується як міжнародний.

Список використаних джерел

1. Барановська Т.В. Запобігання та протидія кримінальним правопорушенням проти економічної системи: монографія. Житомир : Бук-Друк. 2023. 420 с.

2. Criminal Law of the Republic of Latvia on 17.06.1998. Text consolidated by Valsts valodas centrs (State Language Centre).URL:

<https://likumi.lv/ta/en/en/id/88966-the-criminal-law>The